
Mededelingenblad van het Sint Jozefkoor

Jaargang 14, nummer 4

oktober 2004

redactie:

Maartje Kater

Silvère van Lieshout

De nieuwe pastoor boft maar...

In het laatste mededelingenblad liet de scheidende pastoor een traan op zijn papier vallen: het afscheid van het Jozefkoor viel Ard niet gemakkelijk. Ik begrijp zijn gevoel van 'scheiden doet lijden' wel. Niet alleen omdat ik hem als goede vriend al jaren de loftrumpet over het Sint-Jozefkoor hoorde steken en weet hoe dierbaar dit koor hem is. Maar ook mijn eigen ervaring van heden en verleden vertellen mij: wat hier in de Jozefkerk elke zondag muzikaal mogelijk is, bestaat anno 2004 bijna nergens meer in Nederland. Ard zal ongetwijfeld in Veghel zijn best doen om iets van de Gregoriaanse muziekcultuur te bewaren of te stimuleren, maar hij en ik weten: de atmosfeer van de mis van half tien in de Jozefkerk is uniek, iets waar we héél zuinig op moeten zijn.

"Pastoors komen en pastoors gaan," zegt uw voorzitter in hetzelfde nummer. Op het moment dat het septembernummer naar de drukker ging, wist het koor nog niet wie er zou gaan komen. U hebt natuurlijk al lang gemerkt dat het aan mijn intentie niet zal liggen, dat het vervolg van deze uitspraak ook in vervulling gaat: "het Sint Jozefkoor is altijd blijven bestaan". Maak er wat mij betreft maar van: "zál blijven bestaan." Bij leven en welzijn van ons allen. We hebben het natuurlijk nergens aan verdiend, maar toch durf ik hier wel te zeggen: Onze Lieve Heer heeft het boven maar mooi geregeld. Stel je voor dat de heilige Geest de bisschop had geïnspireerd om iemand naar Helmond te sturen die *niet* van een plechtige Gregoriaanse zang zou houden! Zo hard kan God toch niet zijn; dat kan

Hij Zichzelf toch niet aandoen, om zondagmorgen geen Gregoriaans naar de hemel te horen opstijgen...

God boft dus maar, en ik ook. Met zo'n parochie en met zo'n prachtige koortraditie. Vanaf het moment dat ik wist dat de bisschop mij in Helmond wilde benoemen, heb ik me daar stiekem al op zitten verheugen. Nu wordt het dus elke zondag werkelijkheid. Maar liturgie is méér dan zelf genieten. Ik besef dat wij samen met de mensen in de kerk het Christusmysterie mogen vieren en dat wij – elk met onze eigen stem – een stuk dienstwerk verrichten. Dat Gods Geest door onze monden schoonheid en bezieling wil brengen. Dat de mensen soms van heinde en verre naar de Jozefkerk komen omdat ze er die unieke manier van samen-vieren vinden, die het hart kan raken door woord en toon.

Mijn wens is dan ook: dat wij echt kunnen samenwerken in dat muzikale en liturgische plan van God. Als mensen en Helmonders in een stuk gezelligheid en hartelijkheid, maar op de eerste plaats ook in een geestelijke harmonie van hart en mond.

De komende tijd zal nog wel even een tijd zijn van wennen en 'snuffelen' aan elkaar. Ik ga zeker met velen van u nog persoonlijk kennismaken. Naar ik hoop zal ik ook van het Caeciliafeest gaan genieten, hoewel ik op die dag ook nog een ander feest heb – mijn ouders zijn op die dag 40 jaar getrouwd. U heeft al met een knipoog gehoord dat ik een andere mens ben dan Ard, maar dat wil zeker niet zeggen dat we de goede tradities niet in ere willen houden! Zijn slotwens is zeker ook de mijne: dat wij elkaar tot steun kunnen zijn en samen een goede toekomst tegemoet gaan.

Pastoor Erik Seidel

Rooster

Za. 30 okt. **Studiedag vanaf 10:00 uur in het TDI**
's avonds geen repetitie

Zo. 31 okt. 31^e zondag door het jaar
Graduale Suscepimus
vaste gezangen van de IXe mis
Credo I
Salve Regina

Ma. 1 nov. Hoogfeest Allerheiligen
alleluia Venite

vaste gezangen van de VIIIe mis
Credo III

Za. 6 nov. rep. meerstemmig

Zo. 7 nov. Hoogfeest H. Willibrord
introitus Statuit 445
graduale Venite 298
offertorium Veritas 483
communio Domine 515
vaste gezangen als 1 nov.

Za. 13 nov. rep. gregoriaans

Zo. 14 nov. 33^e zondag door het jaar
alleluia De profundis
vaste gezangen van de XIe mis
Credo I

Za. 20 nov. rep. meerstemmig

Zo. 21 nov. Hoogfeest Christus, koning van het heelal
Ceciliafeest
alleluia Potestas
na communio Ego sum
na zegen antifonen van Cecilia
vaste gezangen van Pange Lingua J.d.P.
Credo III

Za. 27 nov. rep. gregoriaans

Zo. 28 nov. **Let op! Eén H. Mis in de St. Lambertuskerk**
Om 11.00 uur b.g.v. de installatie van onze nieuwe pas-
toor.
Vaste gezangen?
Wisselende gezangen van de Eerste zondag van de Ad-
vent (jaar A)?
Rorate Caeli

Za. 4 dec. rep. meerstemmig

Zo. 5 dec. 2e zondag v.d. advent
alleluia Laetatus
vaste gezangen Kyrie XVII

Sanctus XVII
Agnus XVII
Credo III
Rorate Caeli

Za. 11 dec. rep. gregoriaans
Zo. 12 dec. 3^e zondag v.d. advent
 alleluia Excita
 vaste gezangen als 5 dec.

Za. 18 dec. rep. meerstemmig
Zo. 19 dec. 4^e zondag v.d. advent
 alleluia Veni
 vaste gezangen idem

Vrij. 24 dec. Kerstavond Nachtmis
Za. 25 dec. Dagmis
Zo. 26 dec. H. Familie
Zo. 2 jan. Driekoningen

Repetities polyfonie

De repetities voor de polyfonie zullen zijn op:

- 6 november
- 20 november
- 4 december
- 18 december

Onze jarigen

7 november: Frans van de Leur
9 november: Eefje Bastiaans

31 december: Jos Leenen

Bestuur, dirigenten en leden feliciteren u van harte en wensen u een fijne verjaardag toe.

Gregoriaanse liturgie en semiologie

Inleiding

1.1 Christelijke liturgie nog zinvol?

De liturgie, ook in gregoriaans Latijnse traditie, spreekt weinig mensen nog aan. Omzetting van Latijnse tekst naar volkstaal zal daar niks aan veranderen. Dat is een illusie. De theoloog Schillebeeckx ziet als hoofd-oorzaak, getuige zijn boek "Jezus, het verhaal van een levende" 1973, dat in de westerse cultuur geloven in een bovennatuurlijk leven niet meer in is. Onze religieuze behoeften zijn veranderd. Al sinds de 19^e eeuw zoekt de mens zijn hoop op geluk en zingeving in wetenschap en techniek. Vandaar zijn hoge prioriteit voor economische waarden. In de 20^e eeuw is er een lichte opleving geweest tijdens en tussen de beide wereldoorlogen mede als gevolg van twee diepe economische crisissen in de twintiger en dertiger jaren. De toen levende generaties hebben daardoor het mensbeeld behoorlijk versmald en aan de huidige generatie een voedingsbodem nagelaten voor twijfel aan leven na de dood en twijfel in zingeving aan pijn, lijden en afhankelijkheid. Er is een lichtpunt nu de wetenschap zelf met deze ontwikkeling niet helemaal gelukkig is. Ook zij moet toegeven dat er "meer is tussen hemel en aarde". Er zijn ook buiten-wetenschappelijke en buiten-technische bronnen van heil en genezing bekend. Daar horen ook religieuze belevingen onder. Veel wetenschappers brengen hier tegenin dat zingeving en gelukservaring niks anders is dan een vorm van zelfverwezenlijking. Daartoe rekent men ook de religieuze beleving met zijn vrijwillige gerichtheid op de medemens. Weliswaar een wezenlijk element van menselijk geluk, maar waarvan initiatief en kracht toch bij de mens zelf ligt en niet bij een hogere macht.

Het valt niet te ontkennen dat wetenschap en techniek vele goede dingen hebben gebracht. Maar is het voldoende? Blijft de mens niet worstelen met de dood als doelloos einde en met zijn afhankelijkheid van de natuur die hem in wezen vreemd en bedreigend is, vraagt Schillebeeckx zich af. De wetenschap moet nog maar bewijzen het bij het rechte eind te hebben. Daartegenover staat een geloofservaring in Jezus Christus (christologie) die zich al 2000 jaar weet te handhaven. Het moet gezegd: wel in moeilijker vaarwater terecht gekomen mede door het historisch-kritisch onderzoek van Reimarus en Lessing in de tweede helft van de 18^e eeuw en gevolgd door vele kritische studies o.a. van Albert Schweitzer. Maar tot nu

toe heeft de wetenschap de bodem onder de christologie, met zijn historische Jezus figuur, niet kunnen wegslaan. Integendeel, de Volkskrant van 6 april 2004 maakt nog ruimte voor een artikel met de volgende inhoud: "De wiskundige waarschijnlijkheid dat God bestaat, is 67 procent. Dat heeft de Britse natuurkundige Stephen Unwin uitgerekend. In zijn berekening neemt hij factoren op als het bestaan van kwaad en lijden, de vrije wil, de aangeboren goedheid van de mens en allerlei filosofische argumenten voor of tegen het bestaan van God".

Conclusie: Christelijk geloof met zijn liturgie heeft zin. Misschien voor ons volwassenen des te meer, omdat onze jeugd de kerk massaal de rug toekeert waardoor de gregoriaans Latijnse traditie, met zijn spirituele en hoge culturele waarde, weer dreigt verloren te gaan na nog geen 100 jaar geleden (1908) met veel pijn en moeite door de monniken van Solesmes, toen in ballingschap op het eiland Wight, te zijn hersteld.

1.2 De bakermat van het herstel van de Romeinse liturgie, Solesmes met Dom Guéranger

Niks nieuws, de geschiedenis herhaalt zich. Ook in de 19e eeuw heeft de Kerk het niet gemakkelijk. Met name in Frankrijk dat geen scheiding kent tussen Kerk en Staat en waar het katholicisme staatsgodsdienst is. Als gevolg van de Franse Revolutie in 1789 neemt de regering een wet aan die de monastieke orden verbiedt. Die hebben geen maatschappelijk nut, vinden de aanhangers van de Revolutie. Enkele orden die zich bezig houden met gezondheidszorg en onderwijs daargelaten, worden de monastieke kloosters gesloten. De monniken moeten maar gaan werken in de parochies of het onderwijs. Ook het uit de 11e eeuw stammend klooster van Solesmes moet er aan geloven. Het is dit radicale liberalisme dat een jonge seculiere priester Prosper Guéranger gaat bestrijden. Daarmee begint hij al direct na zijn priesterwijding toen hij als kanunnik en secretaris van de bisschop van Le Mans te werk gesteld werd. Hij continueert de strijd als hij zeven jaar later op 32 jarige leeftijd met positief gevolg Rome verzoekt hem toestemming te geven om het klooster van Solesmes, dat al 75 jaar leegstond en waar kopers op de kust lagen, te heropenen en er de benedictijner leefregel te gaan volgen. Hij bindt de strijd niet zo zeer aan omdat hij tegen elke vernieuwing is als wel om het gevaar dat er naar zijn mening dreigt vanuit stromingen in de samenleving, zoals het gallicanisme en jansenisme, die op een slinkse manier in liturgie en brevier hun ideeën trachten ingang te doen vinden. De jeugdige kapelaan is pas 25

jaar als hij de strijd aanbindt met gallicanisme en jansenisme via een artikel in de pers onder de kop: "Consideration sur la liturgie catholique". In dit artikel liggen alle ideeën opgesloten die hij later als abt van Solesmes en groot wetenschapper verder zal ontwikkelen. Hij vraagt speciale aandacht voor de liturgie en wel de Romeinse liturgie, omdat dit de taal van de Kerk is die in zijn ogen klassiek moet zijn, universeel (algemeen geldend), gezaghebbend (centraal gecontroleerd vanuit Rome) en devoot. Geen sinecure in een land als Frankrijk dat zo trots is op de eigen cultuur. Vechten voor zo'n ideaal vroeg dan ook een mensenleven, zoals Dom Delatte prachtig beschrijft in het boek "Dom Guéranger, Abbé de Solesmes".

IN ULTIMIS FERIIS

25

GR. II
MRBCKS

Ps. 23, 7. 9. 3. 1

L 12
C 28

Ol-li-te por-tas, prin-ci-pes, ve-
stras: et e-leva-mi-ni por-tae ac-ter-
na-les: et intro-i-bit
Rex glo-ri-ae. (1)=E

Quis ascendet in montem D6-mi-
ni? aut quis stabit in lo-co sancto
ius? In-no-cens ma-
nibus et mún-do cor-de.

1.3 Semiologisch Gregoriaans

Worstelen met, geloven in en hopen respectievelijk vertrouwen op en de zekerheid het nooit helemaal zeker te weten, ligt aan de basis van elke religie en zijn liturgie. Dus heeft het ook invloed op de zang als onderdeel van die liturgie. Dat geldt met name voor het Semiologisch gregoriaans dat zeer nadrukkelijk streeft naar evenwicht tussen tekstbeleving en muzikale expressie. Het is de emotie van de zanger die tekst actualiseert en daardoor voor zichzelf levend maakt tijdens het zingen. Krijgt de wijsgeer Thomas van Aquino, in tegenstelling tot wat ik in de vorige serie "Gregoriaans" schreef, dan toch nog gelijk toen hij zei dat niet het ritme de ziel van de melodie is?

Wordt vervolgd

Antoon Wijnen

**Inleveren kopij volgende mededelingenblad:
uiterlijk woensdag 15 december 2004**

sintjozefkoor@hotmail.com

Hans